

A si mislite, koliko pšenice je zdaj raztresene po vseh teh potih, ki jih je morala avtorica tolikokrat prehoditi, preden je sestavila vodnik? A si mislite? Če bi kdo rad vedel: vodnik naj vzame pa prebere, kam jo gre lahko gledat in smukat zrnje.

(Po koncu tega zapisa bi želel bralke in bralce samo opozoriti še na dve knjigi, ki bi jih nemara zanimali, če se jim bo zdel zanimiv pričujoči vodnik. Eno so zapisi Irene Cerar, ki so nastajali ob nastajanju vodnika. Knjiga z naslovom *Potepuški okruški: kako sem hodila po robu* je izšla pri ljubljanski založbi Buča leta 2021. Druga knjiga je *Atlas posebnih krajev*. Velika v trdo vezana knjiga, ki sta jo izdala univerzitetni kulturni center celovške univerze Unikum (tamkajšna motorja sta Emil Krištof in Gerhard Pilgram) in založba Drava leta 2002. V tej knjigi so zbrani zares čudaški kraji, zmeraj enake sorte – eden z avstrijske Koroške, eden z italijanske strani ob slovensko-italijanski meji, eden pa z zahodnega dela Slovenije: tri nogometna igrišča, tri železniške postaje, trije vodnjaki, tri stara drevesa ... Osrednji del so literarni ali esejistični zapisi avtoric in avtorjev z vseh strani meje, ki so te kraje obiskali. Dodani so seveda tudi napotki, kako tja priti.)

Peter Svetina

KOLIKO TEGA!

Draga Kristina: Zgodba urednice in pisateljice Kristine Brenkove. Ur. Alenka Veler in Andrej Ilc. Ljubljana: Mladinska knjiga: 2021.

(Ko je bilo gradivo, ko so bili članki, ko je bilo za album o Kristini Brenkovi zbrano že vse in je bilo dobesedno že vse na kupu, so me na Mladinski knjigi

prosili, če bi napisal uvodno besedo, nekaj takega, kar bi povezovalo skupaj vse prispevke in bralko/bralca usmerilo v to, kaj ga v knjigi čaka. Prebral sem samo in napisal. Ampak glede na to, da pri knjigi na noben drug način nisem bil angažiran, glede na to, da sem že pri pisanju uvoda vse lahko opazoval z distanco, in glede na to, da to lahko napravim tudi še zdaj, ko je knjiga zunaj – sem se odločil, da bom o knjigi napisal tudi tale prispevek.)

Nekaj je govoriti o Kristini Brenkovi, urednici, pisateljici, prevajalki, o osebi, ki je imela izjemen čut za literaturo, za jezik in za otroke in ki je povojni produkciji otroške in mladinske literature na Slovenskem dala odločilni pečat (sodobniki pa so jo doživljali različno: kot izjemno tople prijateljico ali kot odmaknjeno in nekoliko hladno gospo), nekaj pa je govoriti o knjigi, ki govori o Kristini Brenkovi. Če vas zanima prvo, vzemite knjigo v roke. Če vas zanima drugo, preberite tole besedilo do konca.

Najprej opazimo nežno ilustracijo Ane Zavadlav na naslovnici in dobesedno tehten obseg knjige pa njeno eleganco. To najprej in navzven.

Ko odpremo kazalo, lahko zaslutimo še bogastvo (zapisano in oblikovano), skrito v knjigi. Uvodnim besedam, v katerih se Kristine Brenkove spominjajo in o njej pišejo njena uredniška kolega Niko Grafenauer in Andrej Ilc pa urednica Alenka Veler, sledi obsežen sklop *Spomini na Kristino*. Že naslov knjige sam (pa tudi naslova dveh obsežnih delov v knjigi – eden je pravkar omenjeni, drugi so *Pisma Kristini*, ki sledi spominom nanjo) daje slutiti, da so jo »sogovornice in sogovorniki« v pričujoči knjigi, doživljali zelo intimno (saj, kako pa boš nekoga nagovarjal samo z imenom, če ti ni blizu!). Spominjajo se je ilustratorke Marlenka Stupica, Anka Gošnik Godec, Marjanca Jemec Božič in Jelka Reichman, pisateljici Svetlana Makarovič in Anja Štefan pa strokovnjakinje

in strokovnjaki s tega ali onega polja mladinske književnosti Marjana Kobe, Martina Šircelj, Jože Zupan in Irena Matko Lukan. Njihovi zapisi so po eni strani človeško topli: Kristino Brenkovo opisujejo kot osebo z mnogo širine, duha in znanja, ki je bila sogovornicam in sogovornikom človeško blizu (vendar nekaterim tudi odmaknjena, a vedno in nespregledljivo izjemno uglašena). Po drugi strani tudi seveda zelo informativni: ob tem, ko prikazujejo Kristino Brenkovo, slikajo tudi čas in prostor, v katerem je živela in delala.

Pisma, ki so objavljena v knjigi (kot faksimili in v prepisu), kažejo, kako široko, zares široko socialno mrežno si je ustvarila Kristina Brenkova. Med dopisovalkami ni dopisovalci so tako domači intelektualci, kulturniki, umetniki (Prežihov Voranc, čigar kurirka je bila Kristina Brenkova v času druge svetovne vojne, Zorka Peršič, dolgoletna direktorica Mladinske knjige, ki je Kristino Brenkovo podpirala v prizadevanjih pri izvedbi založniškega programa, Melita Vovk, Maksim Gaspari, Ela Peroci, Lidija Osterc, Andrej Hieng ...) kot tudi tuji, s katerimi je sodelovala zlasti kot urednica (npr. Eduard Petiška). Pisma so eden od sokov pričujoče knjige: kot dokumenti časa so (s pisno podlago, pisavo in napisanim vred), ki jih ne bomo našli v zgodovinskih učbenikih, oživljajo pa podobo druge polovice 20. stoletja tako zelo in na tak način, da se lahko tistega časa skoraj dotaknemo.

Pismom na konec sta dodani študija Marjane Kobe o mladinski književnosti Kristine Brenkove, ki z distance raziskovalke gleda na njeno literaturo in jo literarnovedno umešča v kontekst slovenske književnosti, ter lastni razmislek Kristine Brenkove, zakaj piše za otroke.

Sledi naslednji od sokov knjige: *Izbrano leposlovje Kristine Brenkove*. Urednica in urednik sta na dobrih šestdesetih straneh izbrala tisto, kar je generacije

po drugi svetovni vojni pritegovalo in jih nagovarjalo: Od *Golobov, sidra in vodnjaka* pa *Deklice Delfine in lisice Zvitorepke* do *Modre vrtnice za princesko*, *Moje doline* in *Obdarovanj*: proza, dramatika in poezija, vse to.

Na koncu knjige sta Janja Jazbec in Katja Jevc pripravili *Bibliografijo Kristine Brenkove*: trinajst strani drobnega tiska v dveh kolonah!

Pri tej knjigi pa se nikakor ne more in ne sme mimo oblikovanja. Sanja Janša, ki s svojim oblikovalskim znanjem in izrednim občutkom že sicer daje velik pečat izdajam Mladinske knjige, je s to knjigo priklivala generacijam bralk in bralcev iz 60., 70. in 80. let prejšnjega stoletja nekaj takega kot mali kuharski šef podjagnjek v znameniti risanki Ratatouille z istoimensko jedjo neprizanesljivemu ocenjevalcu hrane Egu: knjiga z izbranim fontom, z razmikom med črkami in vrsticami, z množico fotografij avtorice, naslovnice njenih del, z že omenjenimi fotografijami pisem, z oblački in citati ob straneh, z razporeditvijo besedila in ilustrativnega gradiva – z vsem tem je tako zelo živa, tako zelo diha in tako zelo priključuje v spomin otroštvo zdaj štirideset-, petdeset-, šestdeset-, sedemdesetletnikov, kot da bi se ti lastno odraščanje, zvezano v zajetno knjigo, postavilo pred oči. Izjemno.

Album in katalog in antologija v enih samih platnicah. Toliko tega!

Peter Svetina

DESETNICA 2022

Desetnica je stanovska nagrada za najboljše otroško in mladinsko literarno delo, ki jo od leta 2004 podeljuje Društvo slovenskih pisateljev izključno svojim članom, ki ustvarjajo v slovenskem